

Elevdelen - Personligt ansvar og fællesskab

I Rejsen til Utopia flytter familien Mo fra livet på slægtsgården i Norge til fællesskabet i Permatopia. Det er ret usædvanligt i dag at bo i et fællesskab af den karakter, hvor der er fælles aktiviteter, som arbejde i marken, fællesspisning og økonomisk afhængighed af hinanden. Derfor skal I arbejde med to begreber her; *personligt ansvar* og *fællesskab*, som har meget med hinanden at gøre, selvom det måske ikke lyder helt sådan.

1 - Begrebsforståelse ansvar og fællesskab

I har hver 5 min til at skrive ned, hvad de har ansvar for, og hvilke fællesskaber de er en del af. Derefter sammenligner de med sidemakkeren. Slut af med en klasses Diskussion af fællesskab og ansvar.

2 - Andelsbevægelser & fællesskaber

Permatopia er helt nyt, men de grundlæggende tanker i projektet er ikke. I 1960'erne og 70'erne voksede hippiebevægelsen frem. Hippiebevægelsen bliver tit hevet frem, som en naturlig forløber til nutidens klimaaktivisme. Der er også visse ligheder, f.eks. er klimaaktivisme generelt funderet på den politiske venstrefløj, og det var hippiebevægelsen også. Klimaaktivisme har mere greb i den yngre del af befolkningen end den ældre. Det var bestemt også tilfældet med hippiebevægelsen, der oprettede bofællesskaber og kollektiver dog ikke med klimaet i tankerne, men som et oprør mod den borgerlige kernefamilie. Ungdomsoprøret i 68', som er tæt forbundet med hippiebevægelsen, er sidste gang, vi har set et fundamentalt skred i samfundsudviklingen på baggrund af en form for aktivisme, men her slutter sammenligningen mere eller mindre også.

Permatopias idehistoriske ophav kan spores tilbage til andelsbevægelsen. Andelsbevægelsen starter sit indtog i Danmark i anden halvdel af 1800-tallet. Pastor H. Chr. Sonne starter i 1866 Danmarks første brugsforening - Thisted kjøbstads Arbejderforening. I foreningens vedtægter fremgår det tydeligt, hvorfor Sonne har lavet foreningen: "Foreningens formål er ved frivillige bidrag af medlemmerne at danne et fond, for at sætte dem i stand til fordelagtigere indkøb af livsfornødenheder." Her lægger H. Chr. Sonne altså vægt på at give enkeltpersoner de samme fordele som selskaber. Ved at samle deres købekraft kan de få bedre priser på varer. Man kan lidt groft inddele andelsbevægelsen i tre forskellige slags foreninger: brugsforeninger, andelsboligforeninger (som først kommer til Danmark i 1913) og produktionsfællesskaber som andelsmejerier og -slagterier. Hjedding andelsmejeri bliver i 1882 det første danske andelsmejeri. Helt i grundtanken er et andelsmejeri en sammenslutning af mindre mælkeproducenter og mejerier, der tilsammen kan opnå

fordele, som hvis de var store selskaber eller storproducenter. Det gælder bl.a. produktionsvilkår og salgspriser. Hjedding andelsmejeri havde tre grundprincipper skrevet ind i dets kontrakt.

Ens afregning til alle andelshavere: Uanset mængden af mælk sikres leverandørerne samme pris per kande mælk.

Stemmelighed: Alle andelshavere har én stemme uanset antallet af køer.

Solidarisk ansvar: "[s]amtlige Interessenter garanterer alle som én og én som alle", med hele deres ejendom i andelsmejeriet.

Kilde: danmarkshistorien.dk

Andelsmejerier og lign. har mange ligheder med et aktieselskab, men der er også nogle forskelle. I skal nu i grupper undersøge, hvilke ligheder og forskelle, der er mellem et andelsselskab og et aktieselskab. Hvordan er magten fordelt i selskaberne? Og efter hvilket princip? Hvad er selskabernes formål?

Lav en præsentation, der viser, hvad I har fundet frem til. Den kan være lavet på en god gammeldags planche, i PowerPoint eller Prezi eller lign.

Permatopia bygger på andelsbevægelsens ideer. 25% af boligerne i Permatopia er andelsboliger. Det er ikke i sig selv så imponerende andelsagtigt, men i hjertet af Permatopias bæredygtige vision er et andelsselskab.

Læs teksten nedenfor og sæt jer sammen to og to. Diskuter, hvilke fordele der kan være for Permatopia i at have oprettet et andelsselskab? Hvorfor tror I, de har valgt at lave et andelsselskab frem for et aktieselskab? Skriv jeres bud ned, og diskuter i klassen.

Beboerne løfter i flok

Andelsselskab. Gården, landbruget, forsyningsanlægget og delebilordningen organiseres som et andelsselskab. Alle husstande, som bor i ejer- eller andelsbolig, skal være andelshaver. På grund af lovgivningen er det frivilligt for husstandene, som bor i de almene lejeboliger.

Beboerdeltagelse giver besparelser.

Andelsselskabets andelshavere forventes på sigt at spare ift. markedspris på andelsselskabets produkter og ydelser – forudsat at andelshaverne bidrager til driften med mindst et par timer pr. uge.

Kilde: www.permatopia.dk

3 - Individualisering og Grundtvig

I dag er der stor mediebevågenhed om øget individualisering i samfundet. Individualisering betyder, at individet, det enkelte menneske, står mere alene. Det er ofte tabet af fællesskab, der peges på som årsagen til øget individualisering. Der var en gut, der længe før det blev moderne gik og bekymrede sig om tabet af fællesskab, og han gik under navnet Nikolai Frederik Severin aka. N.F.S. Grundtvig (1783-1872). I har sikkert hørt om Grundtvig, han var en af de helt store danskere i 1800-tallet. Han var præst, digter, tænker og meget andet. Han er kendt for at have startet højskolerne, som netop var et forsøg på at skabe nye fællesskaber i en mere individuel verden.

I skal nu lære lidt mere om Grundtvigs tanker om fællesskabet og individet. [I skal læse denne tekst](#), og imens skal I notere begreber og historiske begivenheder og personer, I ikke kender. Noter mindst 3 hver.

Klassen laver en fælles liste over begreber og referencer, som en eller flere ikke kender. I et fælles dokument, skal I nu sammen skrive definitioner på begreberne og referencerne. Jeres lærer bestemmer, hvor lang tid I har til at udfylde listen. Hvis I allerede kender nogle af begreberne eller referencerne, så skriv det, I kan huske om

dem. Dem i ikke kender, eller er i tvivl om, skal I slå op på nettet eller i en ordbog. Tilføj begreberne en efter en til listen.

Det er ikke tilladt at kopiere teksten direkte fra nettet eller slette/rette i dine kammeraters formuleringer. Du må dog gerne skrive en alternativ formulering ved siden af. Til slut gennemgår I listen i klassen, og i samarbejde med læreren finder I frem til jeres endelige definitioner.

Læs spørgsmålene til teksten og læs så [teksten](#) igen med jeres begrebsliste ved jeres side og svar på spørgsmålene.

- Hvilke historiske eksempler bruger teksten til at beskrive det *farlige* ved individualiseringen?
- Hvorfor er disse eksempler på individualisering?
- Hvad er Grundtvigs samfundsfilosofi, og hvad betyder det at være medlem af et samfund?
- Hvilken betydning har frihed, ifølge teksten, for et samfund?
- Hvad er ifølge Grundtvig farligt ved ubegrænset frihed?
- Giv 3 eksempler på, hvorfor det ikke er en god idé med total individuel frihed.
- Hvilken rolle og opgave har skolen ifølge Grundtvig?

4 - Fællesskabets kontrakt

Samfundskontrakten hedder en bog skrevet af en fransk filosof ved navn Rousseau. Den er skrevet for flere hundrede år siden i 1762, og der kommer ikke mere om bogen her, men titlen *Samfundskontrakten* er et begreb, man bruger den dag i dag. Begrebet bliver også kaldt samfundspagten, men det er ikke så vigtigt. Det vigtige er, hvad det betyder? Det er inde for filosofien en måde at sige, at hvert enkelt menneske og staten har indgået en uskreven kontrakt. Kontrakten går meget kort ud på, at individet afgiver sin naturlige frihed for at tage del i det fællesskab, staten udgør.

Overvej i nogle minutter hver for sig, hvilke friheder man må afgive for at være en del af et samfund? Og hvad man får ud af at være en del af en stat? Og diskuter det i klassen.

Sæt jer sammen to og to og på baggrund af [Uddrag fra Grundtvigs oplysningstanker - om at knytte bånd og løse knuder](#), skal I finde frem til hvilken kontrakt, Grundtvig mente, der var mellem borger og stat?

På baggrund af klassediskussionen skal I skrive en samfundskontrakt mellem stat og borger. Gør det tydeligt, hvad hver part (Staten og borgeren) forpligter sig til, og hvilke sanktionsmuligheder der findes, hvis den anden part ikke overholder kontrakten.

Samfundet er et fællesskab, der ikke er muligt at vælge fra. I er født ind i et samfund, I kan i teorien flytte land, men det vil blot betyde, at I bliver optaget i et nyt samfund og fællesskab. På samme måde kan I, hvis I går i grundskolen, skifte skole eller blive hjemmeundervist, men I kan ikke slippe for undervisning. På ungdomsuddannelserne er det en anden sag - det gør I frivilligt. Det kan selvfølgelig være, at jeres forældre har presset jer til det, så det ikke føles frivilligt. På den måde indgår I i et hav af frivillige og ufrivillige fællesskaber, og hver af disse fællesskaber har sin egne 'kontrakter', man 'skriver under' for at være en del af fællesskabet. Det gælder skolen, sportsklubben, klanen og vennegruppen.

Vælg et fællesskab, du indgår i, enten et du elsker eller hader. Skriv hvad fællesskabet går ud på, og hvad kontrakten går ud på? Her skal du gøre det klart, hvilke regler du skal følge, hvad du gør for at opretholde fællesskabet, hvad du må opgive for at være en del af fællesskabet, men også, hvad du får ud af at være en del af fællesskabet. Prøv at komme rundt om så mange facetter som muligt.

[Se klippet med Aslaug, der fortæller om fællesskaber i Permatopia.](#)

Fælles diskussion: Hvilken kontrakt har Aslaug og de andre beboere i Permatopia indgået?

5 - Interview din familie

I skal interviewe en af jeres forældre, bedsteforældre eller en anden voksen, I kender om fællesskaber. I skal finde ud af deres tilknytning til fællesskaber i dag og i deres barndom. I skal også finde ud af om, de føler, at fællesskabet i samfundet er styrket eller svækket siden deres barndom.

Skriv mindst fem hv-spørgsmål ned, inden I går i gang med interviewet. Lav en lydoptagelse af interviewet på jeres telefoner.

Lyt til interviewet og udvælg 30 sekunder, som, du synes, er de mest interessante.

Næste gang starter I med enten i grupper eller i hele klassen at spille jeres interviewklip for hinanden.

6 - Deltagelse og indflydelse

I 1849 blev demokratiet grundfæstet med Junigrundloven, men det var langt fra alle, der fik stemmeret. Det var nemlig kun mænd i den øvre sociale klasse, der kunne stemme, og de udgjorde cirka 15% af befolkningen. I 1915 blev Grundloven ændret, så kvinder fik stemmeret og også mænd fra lavere sociale lag. Selv i dag er der danskere, der ikke har stemmeret, og I tilhører (i hvert fald de fleste af jer) langt den største gruppe, nemlig danskere under 18. I har dog stadig mulighed for at påvirke samfundets gang, selvom I ikke kan stemme. Klimaaktivisten Greta Thunberg er et godt eksempel på,

hvordan en enkelt skoleelev fik stor betydning for klimadebatten og har inspireret andre over hele verden til at skolestrejke for klimaet. Aktivisme betyder, at man skrider til handling som oftest for at skabe social eller politisk forandring. Typiske aktivistiske handlinger er demonstrationer og strejker.

Hvordan har I mulighed for at påvirke beslutningsprocesserne i og omkring jeres liv? I skal nu skrive konkrete eksempler på, hvordan I har mulighed for at få indflydelse på:

- Familien
- Skolen
- Samfundet

Præsenter jeres eksempler for hinanden og diskuter i klassen, hvilke eksempler, der vil være lette og svære at handle på.

[I kan også høre, hvordan Aslaug prøver på at få indflydelse her.](#)

7 - Aktivisme & bæredygtighed - hvilken sag brænder du for?

[Se klippet med Ingeborg](#), der taler med sine børn, om hvilke organisationer/sager de er engageret i.

Hvilke organisationer kender I til? Og hvilke organisationer betyder noget for jer?

Individuelt eller i grupper:

1. Udvælg et delemne inden for emnet *Aktivisme og bæredygtighed*, som I finder vigtigt.
Det kunne f.eks. være [Fridays for future](#), [Green Peace](#), [EAT GRIM](#), [Amnesty](#), [Løs Market](#) eller [Extinction Rebellion](#)
2. Undersøg jeres delemne, lav et produkt enten digitalt eller fysisk, der visualiserer jeres delemne, og lav en lille beskrivelse af delemne og produkt
3. Lav en udstilling med jeres produkter og beskrivelser, og præsenter dem for klassen

8 - Retten til at føle

[Se klip med Ingeborg](#), der har en tåre, der løber ned ad kinden

Ingeborg er tydeligvis ked af det her, men peger gentagne gange på, at der er andre mennesker, der har det værre end hende selv, så hun burde tage sig sammen.

- Diskuter i grupper, om det giver mening at tænke: Andre mennesker har det værre end mig, derfor bør jeg ikke være ked af det? Kom med argumenter for og imod.
- Overvej nu følgende udsagn: *Andre mennesker har det bedre end mig, derfor kan jeg ikke være glad.* Får det jer til at ændre jeres svar fra før? Hvorfor/hvorfor ikke? Diskuter videre i jeres grupper.